

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1967 ч.
СЕНТЯБРЬ
8
ПАТНИЦА
№ 213 (6850).

Өртөө 2 көп.

Совет партия-чазак төлээлери Будапеште

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Мапаа Венгр социалист ажалчы партиясы Топ Комитетинин болгаш Венгр революст ажалчы-тарачы чазактын чаланын буугар Совет Эмвеледин Коммунист партиясынын ТК-ынын Бирги секретары Л. И. Брежнев баштаган Совет Социалист Республикалар Эмвеледин партия-чазак төлээлери албан айы-биле пайралачы алдашкын кылган чедир келген. Совет төлээлери — СЭКП ТК-ынын чедир секретары Л. И. Брежнев...

тп. ССР-ин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Косыгинин болгаш оон-ла өскөдерин Социалист Венгриянын байымында чүректин ханымында, өөрүшкүзүт уткан. Совет болгаш венгр күрүне туктары-биле шиметтинген Ферехедь аэродромунга Венгр Социалист ажалчы партиянын ТК-ынын Бирги секретары Янош Кадар, Венгр Улуу Республиканын Президентинин Даргазы Пал Ложович, ВСАП ТК-нын Подинбюро кезингүчү, Венгр революст ажалчы-тарачы чазактын Даргазы Ене Фок болгаш өске-да албан ишчилери Советтер чурттузук төлээлери уткуп чедир келген.

Самолеттан совет ажалчы утуп келирге, муңмуң будапешчилер туткан тукчугаптарын болгаш чекестерин чайып байыр чедирген. Л. И. Брежнев болгаш Я. Кадар хал тутук менделешкен, аамшык бау-биле кустакташкан. Я. Кадар совет алгаш совет төлээлерге байыр чедирген. Л. И. Брежнев чүректин ханымыдан өөрүшкүзүт күзөп алышынга өөрүп четтирген илергейлээ.

Совет Социалист Республикалар Эмвелеин биле Венгр Улуу Республикасынын Күрүне-геминеринин алдарлары чадгылашкын, напйлар салдузукун даашташкыныры дин-палын үгөн. Л. И. Брежнев биле Я. Кадар хүндүктелди таптымдарын булал өрткен.

Совет партия-чазак төлээлери кезингүчү болгаш Венгриянын партия, чазак удуртуктары оон соода аяк машиналарга оорупкан, совет төлээлери турар черинче чорупкан.

ДУЖУТ БОЛГАШ ТРАНСПОРТ

Республиканын автоажыл-агыларынын ажалданчылары, колхозтарын болгаш совхозтарын бүгү чолаачылары Совет эрге-чагырганын 50 чыга чедир чүкү сөөртүлгезинин, бот-үне чимгелдизинин, авто-транспорт амыгалынын талазы-биле боттарынга алган бедиткен хүлээлгелерин күүсөдир дээш эрестиг демисеимин турарлар. Юбилейлик чылдың бедиткен дүжүдүн чидирг чокка ажаап алышынга көздөңин ажал-ишчилеринге боттук дузаны көргүзүр деп пунктуно кайы-даа автоажыл-агынын социалист хүлээлгезинде айткан.

Транспорт организацияларынын ажалчылары болгаш инженер-техник ажалданчылары дүжүт ажаап алышынынгы ырай мурунда-ла бо чугула кампанияне чорудар транспорт херекселеринин сөптөлгезин баш удур кылгаш, ажаап алышыкын эгелээри билек, тус-тус районнарже чагыр буугар организастыг үнүпкенер.

Чыл бүрүдө-ле көздөңин ажал-ишчилеринге дузаланып чаңчыккан автоажыл-агыларынын болгаш албан организация черлеринин чолаачылары колхозтарга болгаш совхозтарга барганын баштайгы хүнеринде-ле күш-ажылга шалыпкын чоруун көргүзүп, көздөңин ажал-ишчилеринге мақтады бергенер. Чимжээлээрге, Кызылдың № 1 АТА-зынын дүжүт ажаап алышынында барган чолаачылары боттарынга алган бедиткен социалист хүлээлгезин эрестиг күүсөдир турарлар. Сентябрь 1-ге чедир АТА-нын 91 машинаны 13 муң 960 тонна тараа сөөртүрүп планын 23 муң 863 тонна кылдыр ажыр күүсеткен. Каа-Хемнин «Тинилге» колхозунда ажалдап турар ш. Рабенкога удурткан 7 кижи составтыг бригада планын 222 хуу күүседип, социалист чарыштын бирги огурунда үнгөн. Ол-ла АТА-нын Танды районда барган автоколхозынын тус-тус бригадаларынын аразында социалист чарышча бирги чери коммунист эш Абрамова удурткан он кижи составтыг чолаачылар бригадасы бышык-биле туруп келген. Бригада Степан Тихонович Абрамов совхозтук агрономдары, зоотехниктери-биле смелеинип тургаш, чолаачыларын кызыр амылын баш удур планнап турар. Ажалчылар-биле чолаачыларын аразында мындагы жылыгы кады ажалданчыларын түңкелдинде улуг үүлө бүтүтүп турар. Ш. Абрамовтун бригадасы тараа сөөртүлгезинде аңгыла бораң хүнерде ажалдап тургаш, совхозка 4 муң тонна хире силосту сөөрткен. Баштайгы он хонуктарда чүкү сөөртүлгезинин тонна-километр планы 200 хуу ажыр күүсеткинп келген.

База бир чижек. № 2 АТА-нын чолаачызы ш. В. Ираченко самосвалы биче тоннажыт-даа болза, «Тинилге» сөөктүзүп төп шаңдынн Кызылдың сайгарыга базазыны тараа сөөртүп, хүнде үш рейсти кылып, хүнүн нормазын ажыр күүсөдир турар. Чүкү бичи, километраж бөзөкөр болганында кызыр чүлгө чарыгал улуг, а халга алыр ажык эвээш дээш чамдык чолаачылар бо аразында тараа сөөртүрүмдер оспасырларлар. Ынчаарга ш. Ираченко самосвалынын демир кузовун калбак манзылар-биле улам бедитип кылдырып алгаш бир рейсте-ле 5 тонна ажык тарааны Кызылга келер, автомашиныны долу күчүзү-биле амыгалат турар.

Чаа дүжүттүк таразын чидирг чокка ажаап алыр дээш көздөңин ажал-ишчилери-биле бир демдө шудуруг ажалдап турар чолаачыларын мон-даа хейин алап болур. Каа-Хем районун «Коммунизмче орук» колхозунун күрүнеге тараа дужаар планын ики катап ажыр күүсөдирген Кызылдың № 3 АТА-зынын чолаачылары улуг дузаны көргүсөккөн. Саргалдың чагай дүжүдүн чүдүргөн күштүг «Колхоздалар» эртенгиниң 4—5 шапта-ла Кызылдың сайгарыга базазыны шууну үнүптер турган. Оларнын башкарыкчылары шитер В. Штрейба, В. Чернышев, М. Ситалов болгаш оон-даа өскөдер хүнүнүн нормазын 1,5—2 катап ажыр күүсөдир турарлар.

Ажаап алышынын эң харысалгалыг үзүндө автотранспортту бүгү күчүзү-биле амыгалат херек. Агаар-бойдустан тараымча чок байдалдар дүжүт ажаап алышынынгы өске техника-биле чергелештир автотранспортту чаңгыс-даа шап халас тургуспай, комбайндан шаңче, шаңдан тараа хүлээп алыр пункттарыже юбилейлик чылдың дүжүдүн сөөртүрүне шалыпкын амыгалары автоколхозларнын начальниктеринден, көдөз ажал-агынын тускай эртемнигерлеринден негеп турар.

Оон-биле чергелештир «черниң хемчээли ырак, чөөк», «шүүдөли улуг, ажык чок ажал» дээр хөвн-биле шыңгы демиселди чорудар херек. Мындагы жылыгы хөвнер Кызылдың № 2 болгаш оон-даа өске АТА-ларын мобилизацияга чоруткан чамдык чолаачыларынга тургулаан. Мобилизацияга чоруткан машиналарын ажалдан оладалар, үрелер чоруттарынын дугайында хомудалар Улуг-Хем, Каа-Хем райондарын колхозтарында болгаш совхозтарында кээп турар.

Ажаап алышынын сезонун кампания. Тараа шалдеринде ажалдап турар механизаторларын, чолаачыларын болгаш өске-даа кижилерин чименинге, даштанылганын эки организастап, аларнын аразынга социалист чарышты улам калбартып, оон түңкелдерин үндүргөн турарын чедип алары чер-черде партия, совет болгаш хөй-ниити организацияларынын хүлээлгези болур. Ындыг турбуже районнарда барган автоколхозларнын, автобригадаларнын болгаш чолаачыларын аразында социалист чарыш ам-даа эки организастаттынаан, алган хүлээлгелерин, кыйгырылгынын күүсөлдөзи хынаттынаан турар. Юбилейге холбаштыр алдынган хүлээлгелерин күүсөлдөзине кижи бурузуну киржилгезин көргүзүп тургаш, ажаап алышында чолаачыларын күш-ажылчы чаа-чаа чедипкинерже мобилизастаары чугула.

Дүжүт сөөртүлгезинин бүгү чадаларынга нокутлук транспортту, ком-плексилер аргаттарын амыгаларын илпердеди, мурнакчы чолаачыларын арга-дурмулгазын калба-биле пропагандалаар болза, юбилейлик чылдың таразын чидирг чокка күрүне шыгжамырларынче сөөртүр арга бар.

МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕНЕЖИЦЕР!

Күрүне шыгжамырынга Күрүненин план чагыын күүсеткен АЖЫЛ-АГЫЛАРГА БАЙЫР ЧЕДИРГЕН

Каа-Хем районун «Октябрь 14 чылы» көдөз ажал-агы артелинин ажал-ишчилери күш-ажылчы улуг тиелелгени чедип ап, күрүне тараа садарынын чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен болгаш чаа дүжүттөн 1200 тонна тарааны немей садарын шиттирлээ. Барың-Хемчик районун «Большевик» колхозу база улуг тиелелгени чедип алган: оон ажал-ишчилери күрүнеге тараа садарынын план-чагыын ажыр күүсеткен болгаш пландан ажыр тараа дужаарын уламчылап турар.

Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхоз база күрүнеге тараа садарынын чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен, пландан ажыр тараа садарын үргүлчүлээр деп шиттирлээ. Ол-ла районун «Тээли» совхозу юбилейлик чылда күрүнеге тараа садар талазы-биле планын хуусаа бетинде күүсеткен. Амгы үеде тарааны пландан ажыр күрүнеге садып үргүлчүлээр турар.

СЭКП Тыва обкому болгаш Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели айттырган ажал-агыларын ажал-ишчилеринге ол күш-ажыл-

чы тиелелгелери дээш байыры чедирбишаан, пландан ажыр тараа дужаарын уламчылаар дээр оларнын шиттирин дөткөөн.

Оон-биле кады айттырган ажал-агыларын ажал-ишчилери тараа ажаап алышыкын чедипкинерин-биле доозуп, үрениннерин долузу-биле уруп ап, күсүк аңгыс аңдырылгазын планын долузу-биле күүсөдир, мал кыштагылашышынынга үлөгеринг белеткенип ап, ылангыч малчыларын чурттаар бажынарнын болгаш мал кажаларын тудар база септээр амылче онза кичээнгенин салыр дээринге быжык бузурелин ол ажал-агыларга СЭКП обкому болгаш Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели илергейлээ. Малга эргежок чугула саныг чөм-сууну тургузуп, оларны кыштагаларже сөөртүрүп эки организастап, Улуг Октябрын 50 чыл оюнга уткуштур алган социалист хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүсөдир дээш социалист чарышты улам калбартыр талазы-биле ажал-агыларын ажал-ишчилери улам көдүрүшкүңүңү ажалдаар дээринге бузурелин олар база илергейлээ.

Калбак фронт-биле «Сүт-Хө» совхозтук хову-шөлдөринде дүжүт ажаап алышы калба-биле чоруп турар. Агаар-бойдустан байдалы азын сооп турарын барым-даалаан, совхоз кукуруза ажаап адышынынга улуг кичээнгенин салып турар.

Бо хүнерде кукуруза шөлүнде 6 комбайн, 12 трактор, 37 кижи ажалдап турар. Ниятын-биле 1000 гектар тартыттыган кукурузанын 564 гектары ажаап алдынган. Оон 4433 тонна ноган массаны алгаш, сүт-бараан фермаларын, мал кыштагаларын чогудга силосттаан. Ам артыктын кыска хуусаада ажаап, силост алыр дээш механизаторлар чүтүлдүг ажалдап турар.

Бо совхозта тараа ажаалдык база калбарып эгелээ. Сентябрь 5-ке чедир 170 гектар кызыл-тас тарааны дээш жеттирген болгаш, оон 400 гектары бастырылган. Дорт кестирлөгө-биле 227 гектар тараа ажааттыган. Гектардан ортумак дүжүт 12 центнер болуп турар.

Каа-Хем районун «Октябрь 14 чылы» көдөз ажал-агы артелинин тараачылары бо юбилейлик чылда күрүнеге 1200 тонна тарааны садар планын. Сентябрь 5-ке чедир колхоз 1472 тонна тарааны күрүне шыгжамырынга урган. Ынчаанга күрүнеги план-чагыын ажыр күүсеткен. Ам күрүнеге пландан ажыр тараа садары үргүлчүлээр турар.

Колхозтук күрүнеге тараа дужаар планын эрте күүсеткен лорук Чедире № 2 бригаданың ажаап адышынын шалыкын чорутканын ачымы болур. Ол бригада 1270 га тарааны август 15-тен бээр кезип дооскан болгаш ам тавычбай эвээш тараа артырган. Комбайннарнын чамдынын Саргада № 1 бригадаже чорудупкан.

Комбайн агрегаттары болуу-биле ажалдаар методту амыгаллаан. Комбайн Василий Биснев тарааны тавычбай кезеринин болгаш болдуруп бастырылган нормалын бүдү-

дөрдө № 2 бригаданың ажаап адышынын шалыкын чорутканын ачымы болур. Ол бригада 1270 га тарааны август 15-тен бээр кезип дооскан болгаш ам тавычбай эвээш тараа артырган. Комбайннарнын чамдынын Саргада № 1 бригадаже чорудупкан.

Комбайн агрегаттары болуу-биле ажалдаар методту амыгаллаан. Комбайн Василий Биснев тарааны тавычбай кезеринин болгаш болдуруп бастырылган нормалын бүдү-

чартыктан ийи катап ажыр күүсөдир келген. Ол 400 га черниң тарааны кескен болгаш бастырган. Михаил Семин болгаш өске-даа комбайнерлер хүн нормалын ажыр күүсөдир турган.

Колхозтук ажал-ишчилери ам Саргал бригаданын тарааны ажаап алышынга бүгү күштү салып, күрүнеге тараа садар планын ийи катап ажыр күүсөдир со-рулга-биле бедик көдүрүшкүңүңү ажалдап турарлар.

Колхозтук күрүнеге тараа дужаар планын эрте күүсеткен лорук Чедире № 2 бригаданың ажаап адышынын шалыкын чорутканын ачымы болур. Ол бригада 1270 га тарааны август 15-тен бээр кезип дооскан болгаш ам тавычбай эвээш тараа артырган. Комбайннарнын чамдынын Саргада № 1 бригадаже чорудупкан.

Комбайн агрегаттары болуу-биле ажалдаар методту амыгаллаан. Комбайн Василий Биснев тарааны тавычбай кезеринин болгаш болдуруп бастырылган нормалын бүдү-

чартыктан ийи катап ажыр күүсөдир келген. Ол 400 га черниң тарааны кескен болгаш бастырган. Михаил Семин болгаш өске-даа комбайнерлер хүн нормалын ажыр күүсөдир турган.

Колхозтук ажал-ишчилери ам Саргал бригаданын тарааны ажаап алышынга бүгү күштү салып, күрүнеге тараа садар планын ийи катап ажыр күүсөдир со-рулга-биле бедик көдүрүшкүңүңү ажалдап турарлар.

Фото Г. СИРОТНИИ.

ПАРЛАЛГАНЫ-МАССАЖЕ

1968 чылдың солуннарынга болгаш журналдарыга чагыдалаар бистик чурт-тувусту хоорайларында болгаш суурларда эгелээ.

Коллективтег пропаганда, агитатор, организастык, хөй-ниитиниң санаа-оюмунун бөдүрүндү ийдири болууна, бистик паралагыны социалист күрүнегин чарык чүе чыл тоогүзүп бүгү үе-чадаларында партияга болгаш чоңа шыңгыч бараан болуп турар. Ленинге идеяларын тиелелгезин дээш тургусту демиселдерин, боттарынын бүгү күзүг, дүжүзүлгезин, Ылдын коммунист тургустууна бери турар чабыштыг патриоттарын кижи-жидерде партияга паралага дузалап турар.

Солуннарнын арынарныче көрүндө — совет паралагынын чөп-биле чарык-ба харызаалымы олар арынарда кал-чадыр чырыкчаларын илерейттирген-дир «И О» он муң номчукулар — ажалчылар, колхозчулар, ителдигенин чыныгы төлөөкчүлери — адеидейлик корреспонденттер болуу, үе-шагыны болгаш бодуну дугайында чагай мөзүлүг чугааларын солуннар арынарныча чорудуп, Октябрь мунурун чарышыны чыңдаар чоруп турарынын дугайын амыгалдап, дабышны болгаш күш-ажылчы мад-дугалары чоруттарынын дугайын салгыт, тургустарын күчөткөнүңүңүңү калбарышкынынга өөрүп, бистик бурнунар шим-чашкынынча шаштык ажыраштырып

турар четкестерин шүгүмчүлөп турар болгай. Совет паралага — партиялык күчүзүг идеялык чөпчө, СЭКП-нин XXIII съездинин шиттирлери, беш чылдың онаалгаларын ботандырар дээш коммунист моральдык принциптерин бадтык күүсөдир дээш демиселге партиянын хүн үргүчү дузалакчымы-дыр.

Каа чылдар мунунда турганынга нокутлук солуннар, журналдарга улуг негедде улам додур хандыгынын ораар: оларнын таразын хөй катан оекен. Ынчал-ла-да чагыдылга кампаниянын чедипкинерин болуу чүлө чагыдыкчыларын санынын оүздөзи-биле тодарайттынама болгай. Паралага тардалыма партия организасталарын кичээнгенин кээзе-де турар ажыраат. Амдырар-чуртаалга, ажалга, ооредилгеге онза чугула үндүрүлгелер-биле номчукуларын чөпчөлдөр дугайында хамыктык мунунда салгыш салыр херек.

Партия паралагынын таразын сөөгү чылдарда алаак көвүдээ. Чимжээлээрге, СЭКП ТК-нын «Коммунист», «Партия амыралы», «Политиктег бот-өредилгеге», «Агитатор» деп журналдарын ам дорт илалдын экемилер кылдыр илпердеди. «Шитиле эртенерин улам ийди хонкуду болгаш коммунист тургустуушкунга оларнын ролон бедитер талазы-биле хемчегер дугайында» партиялык Топ Комитетинин чоонка чагы доктаамында коммунисттеринин политиктег өредилгезин эки-

жидер чорутуң эргежок чугулазын онаал-лаа демисел болгай. Ынчаанга оон доктаа чагыдылга кампанияныга база шыңгы айткычы болур. Политиктег өредилгелерин коллектив бурузунге калбак илперде турарын партия организасталарын чедип алаа тоугур.

Баштайгы хүнерден эгелээш чагыдылга кайда чедипкинерин чоруп турарыга? Партия комитеттер паралага пропагандамын-че хүн бүртүң кичээнгенин салып, харылаа, «Союзпечать» органынын ажал-чорудуугазын боттарынын контролонга ол, хөй-ниитичи тардыкчыларын ажалын эки калбарып турар мыдыр чер-лерде чедипкинерин чоруп турар. Ленинградтын дүрүзүлгезин өредилгезин. Ында СЭКП обкомунун пропаганда болгаш агитация кидизинин чамдык паралагыны паралагында болгаш тардыр талазы-биле хөй-ниити чөпчөлдө ам чедип чыг дүр-бөлүкчүлери, чектерин, райондарын хөй-ниити чөпчөлдөргө, 50 муң активчилерин ол удуртуп турар. Москванын болгаш найысылала облызынын, Белорусиянын, Азербайжанын, Украинанын, Горький болгаш Свердловск облыстарын партия организасталары чагыдылга-биле эки ажалдап турар. Номчукулар конференциямы, солуннар болгаш журналдар дөткөөлгө, оларнын ажур-уткамын радио болгаш телевидение дамчыштыр тайы-

барлап илпердеди, база өске-даа ол чижектег, паралагыны пропагандаларынын илал-буру хевирлер боттарыны эки кылдыр бадтыканында оларны дыкка хөй хоорайларда болгаш суурларда чедипкинерин амыгалат турар.

Солуннар болгаш журналдар чагыдымы — эки-тураның херээ-дир. Эки-тура барым-дааларынын принциптерин кампаниянын баштайгы хүнеринде чамдык черлерде үрөп турарынын фактылары-биле эштекип болбас. Эске, калбак сурагалы солуннар, журналдар чагыдымы алдыр дээш кичээлгерге чамдык бир солуннарны «оюкун бээр» дээр чоруктары болдуруп болбас. Партия организасталары ол үрөп болбас принципти камгалаар ажыраат. Оон чер-черде организасталар муну мунунда даа чылдарда ишкан, партияларын хөй кезин түе-түе кичээлдерин чамдык буугар илперде турарын барымдалаар көрүжүрүт. Күрүнеги болгаш хөй-ниити организасталарынын күсөлдө-биле чагыдылгаларын дык кызырар дугайында салгыш салыр херек.

Номчукуларын ортузунга боттарынын адалдыгыны амыгаллаар күзөш, солуннар болгаш журналдарын утказын редакциялар сайзырангаймын. Алар турар денилди бедитип турар. Номчукуларын негеделерин улам додур ханды-лар дөткөөн оларнын ол негеделерин соци-алоттуг шимчелдер аргамы-биле өрөшүн көөрү кичээнгенин хаара тудуп турар. Ын-

чиреринин хуусааларын харылаачыларын бүрүзү-биле үрөшүң дугайында, солуннарны туза садар сандыг четкестерин дугайында чаңгыс-даа медээни алаа мдын болбас. Ындыг жерде сөптөлдөзүлгө дүргөн хемчегерин ап турарга, «Союзпечать» органын, партия комитеттерин, ол чугула херекке четкестерин кыска хуусаада чааладып ап болур.

Аныкчы чонларын коммунист кичээл-дизинин талазы-биле үрө-түңкелдик ажалды дээш бистик өн-өн солуннарныс чазактын бедик шитилдерин амыгаллаан. Номчукулар-биле дыкка хөй паралага үндүрүлгелерин улам-ла быжык болгаш сыйы харылаашы чыгай алдыр-дыр. Ол чорук чагыдылга кампаниянын чедипкинерин болурунга идиг болур. Ажалчы чонпар чагыдылга кампаниянын чедипкинерин болурунга идиг болур. Ажалчы чонпар чагыдылга кампаниянын чедипкинерин болурунга идиг болур. Ажалчы чонпар чагыдылга кампаниянын чедипкинерин болурунга идиг болур.

Чонуну бүгү кезектерин бодуң солуннар-биле хаара тудуп, чүе-чүе муң болгаш миллион-миллион экемилер кылдыр тарап, чаа амдырадык тургустуушкунуңа ол чугула ролду ойноп турар паралага дугайында ленинчи айткышынар бистик хүнеринисте боттанган.

Октябрын тилдештирген идеяларын, ленинчи шычы сөстү, партиялык чал-быштыг суаң чурттуг бүгү бузунарынга, бажык бурнуңуңуңу солуннар болгаш журналдар чедип турар!

(«ПРАВДАНЫ» МУРНАКУ ЧУУЛУ).

